

Zahraniční zkušenosti popisující systém prevence kriminality

BELGIE

Smlouvy o bezpečnosti a prevenci (*Security and Prevention Contracts*)

Kontext

V roce 1992 zahájila belgická vláda „mimořádný program pro řešení společenských problémů“, jehož cílem bylo zajistit bezpečí občanů ve městech a provinciích, obnovit vysokou kvalitu života v městských oblastech a opětovně vybudovat důvěru obyvatelstva v úřady. Výsledné preventivní strategie pod souhrnným názvem „Smlouvy o bezpečnosti a prevenci“ se snaží reagovat na potřebu bezpečnosti, po které volá mnoho občanů. Tyto Smlouvy o bezpečnosti a prevenci musejí rovněž přispívat k realizaci priorit federální vlády v oblasti bezpečnosti a prevence.

Cíle

- Zajistit bezpečí občanů ve městech a provinciích.
- Reagovat na lokální potřeby týkající se bezpečnosti a ochrany občanů.
- Bojovat proti pocitům nedostatku bezpečí.
- Působit v souladu s obecnou politikou veřejné bezpečnosti.

Popis

V současnosti využívá smlouvu o bezpečnosti a prevenci 73 měst a provincií ve všech třech regionech Belgie. V Bruselském regionu existuje 13 smluv, ve Flandrech 35 a ve Valonsku 25. Smlouvy jsou uzavírány mezi státem, zastoupeným ministerstvem vnitra, a městem či provincií. Celkový rozpočet představuje 3 080 231,54 EUR rozdělených do měst a provincií na rozvoj preventivních opatření.

Města a provincie rovněž dostávají roční příspěvek na rozvoj opatření, pokládaných za prioritní na základě analýzy místní situace v oblasti bezpečnosti a prevence.

Smlouvy o bezpečnosti a prevenci zahrnují řadu oblastí, na něž mohou provincie získat prostředky:

- posílení komunálních preventivních strategií;
- lepší integrace cílových ohrožených skupin;
- funkční dohled;
- technická prevence (*techno-prevention*) ztěžující vloupání do obydlí a snižující strach z kriminality;
- prevence drogových závislostí;
- a prevence specifických kriminálních aktivit.

Výsledky

Od počátku bylo zjevné, že cílem ministerstva vnitra bylo překonat přístup ke kriminalitě omezený pouze na bezpečnost a represí. Zavedení preventivního rozměru vytváří vzájemné působení mezi různými základními prvky společnosti, zejména v oblastech sociálního zabezpečení, zdravotnictví a městského prostředí.

Výsledná opatření vedla k významnému pozitivnímu posunu a novému přístupu k bezpečnostní politice. Přijímání nových pracovníků a využití integrovanějšího (meziodvětvového) a decentralizovaného systému řízení bezpečnosti (např. prostřednictvím delegace na orgány distriktu) vedly ke hluboké změně způsobu, jakým jsou v současnosti řešeny otázky kriminality a bezpečnosti v porovnání s minulostí.

Belgická vláda hodlá dále podporovat stabilizaci těchto smluv rozšířením jejich trvání na několik dalších let (2006-2009) a posílením této politiky navýšením rozpočtu.

Partneři

Ministerstvo vnitra a další federální ministerstva, federální instituce, města, provincie a policie.

Montreal, KANADA Tandem: program podpory role občanů v oblasti bezpečnosti ve městě

Kontext

Program Tandem byl zahájen v roce 1982 jako první pilotní projekt v oblasti prevence kriminality v Montrealu. Pojetí prevence v tomto programu, který je zaměřen především na vloupání do obydlí, zahrnovalo aktivizaci (*mobilization*) a informovanost (*sensitization*) občanů v oblasti bezpečnosti ve městě. V roce 2002 se čtvrti na předměstí (800 000 obyvatel) připojily k městu Montreal (1 milion obyvatel), aby vytvořily nové město Montreal. Byl svolán summit veřejných činitelů a občanů, který se zabýval různými problémy včetně bezpečnosti ve městě. Účastníci se shodli na potřebě nových preventivních programů městské bezpečnosti pro jednotlivé obvody města. Program Tandem byl tedy začleněn do nového montrealského programu podpory role občanů v oblasti bezpečnosti ve městě (*Programme de soutien à l'action citoyenne en sécurité urbaine*).

Cíle

- Posílit pocit bezpečí mezi občany.
- Poskytnout městským obvodům prostředky k podpoře role občanů v oblasti bezpečnosti ve městě.
- Vytvořit opatření podle následujícího modelu: akční plán – realizace – vyhodnocení.

Popis

V současnosti se Programu účastní 14 obvodů. Každý z obvodů si vybral partnery včetně místních neziskových organizací působících na poli občanské aktivizace a vzdělávání v oblasti městské bezpečnosti. Dosud byly stanoveny dvě oblasti intervence:

- prevence kriminality, kde mají mít partnerské organizace Programu vedoucí roli;
- a prevence požárů, první pomoc a civilní ochrana, kde spolupracují jako partneři.

Na základě místních bezpečnostních auditů byly následně zahájeny akce zaměřené na vzdělávání obyvatel v oblasti účinných způsobů zvyšování bezpečnosti majetku, osob i společnosti (informování), na zdůraznění potřeby jednat, a to někdy změnou postojů a chování (upozorňování), a na vytvoření sítí zahrnujících jednotlivce, organizace a instituce, k podpoře řešení bezpečnostních problémů (aktivizaci).

Program působí jako katalyzátor pro aktivizaci občanů v oblasti zvyšování jejich bezpečnosti. Zvláštní pozornost je věnována potřebám mládeže, činností zaměřeným na řešení konfliktů, vandalismu a osobní bezpečnosti. Dosud přijatá opatření zahrnují kombinaci situační prevence ke snížení příležitostí a sociálně rozvojových přístupů ke snížení rizikových faktorů. Komplexní pojetí Programu uznává vzájemné postavení centrální správy a jednotlivých obvodů, a to v modelu vysoce decentralizované veřejné správy. Program podporuje aktivity založené na komunitě stejně jako aktivizaci, upozorňování a informování.

Výsledky

Mezi rokem 1982, kdy byl pilotní program Tandem zahájen, a dneškem se počet vloupání do obydlí snížil o 50 %, což je výsledek, který lze částečně přičítat skutečnosti, že občané přijali odpovědnost za vlastní bezpečnost. Ročně se realizuje přibližně 2000 akcí a projektů, z nichž je 700 zaměřeno na mládež, a jichž se účastní více než 150 000 obyvatel, kteří jsou informováni o různých aspektech problematiky bezpečnosti. Pro místní partnerské

organizace pracuje přibližně 45 terénních pracovníků a dobrovolníci odpracují každý rok v průměru 2200 hodin. Kromě toho v důsledku domovních bezpečnostních kontrol přibližně 80 % z uvedených obyvatel změnilo své bezpečnostní návyky při ochraně svého majetku. Na podzim roku 2004 byl Program na podporu role občanů v oblasti bezpečnosti ve městě uznán za „osvědčený postup“ (*Good Practice*) Programem OSN pro lidská sídla UN-HABITAT (*UN Programme for Human Settlements, UN-HABITAT*) a je uveden v databázi osvědčených postupů.

Partneři

Místní občanské organizace, policie (ústředí) a místní policejní služebny, Montrealská dopravní společnost (*Société des transports de Montréal, STM*), Městský bytový úřad (*Office municipal d'habitation*), školy a mateřské školky.

FRANCIE

Městské společenství Arras (Pas-de-Calais), činnost společenství v oblasti prevence a bezpečnosti

Kontext

Městské společenství Arras (*Arras Urban Community, CUA*) bylo vytvořeno 1. ledna 1998 primátorem Arrasu a 17 přilehlých obvodů a nahradilo starší městský okres, založený v roce 1965. Od roku 2003 tato oblast zahrnuje 24 obvodů ležících na jednom spojeném území, kde žije 95 000 obyvatel spolupracujících při tvorbě a realizaci řady projektů městského rozvoje a komunálního plánování. Zákonem ze dne 12. července 1999, o posílení a zjednodušení spolupráce mezi obvody, byla městským společenstvím svěřena další oprávnění ve vztahu k obecním strategiím a prevenci kriminality na místní úrovni. To umožnilo zřízení úřadu člena městské rady, zodpovědného za prevenci kriminality a bezpečnost.

Cíle

- Koordinovat celkovou strategii a nástroje v oblasti prevence kriminality a bezpečnosti.
- Koordinovat realizaci smlouvy o bezpečnosti (*safety contract*) na místní úrovni v konglomerátu Arras.

Popis

Na základě městské smlouvy (*city contract*) byla provedena společná analýza, která zjistila problémy s kriminalitou a specifické potíže komunity.

Stanoveno bylo pět priorit:

- posilovat bezpečnost ve smyslu ochrany, dohledu a odstrašování;
- řešit kriminalitu a posilovat pomoc obětem;
- posilovat prevenci určitých druhů kriminality a recidivy;
- rozvíjet správu obecních a sociálních záležitostí na místní úrovni;
- posilovat vzdělání, občanskou uvědomělost a zdraví.

Na základě těchto východisek společně volení zástupci občanů a zainteresovaní partneři připravili smlouvu o bezpečnosti na místní úrovni (CLS), jež byla podepsána v březnu 2000. Od té doby je členem obecní a sociální pracovní skupiny (MOUS) podle městské smlouvy na plný úvazek též pracovník zodpovědný za prevenci kriminality.

Mezi dostupné prostředky k realizaci uvedené strategie patří: Poradní skupina pro otázky místní bezpečnosti a prevence kriminality; Dvě plenární zasedání ročně; 12 monitorovacích skupin; tematické skupiny; krizová skupina „nezletilí ve vazbě“; tři vzdělávací skupiny; skupina pro řešení místní kriminality; skupina osmi městských mediátorů a jednoho mediátora pro venkov; celodenní služba psychologické pomoci pro oběti trestné činnosti; měsíční schůzky zkušebního řídicího výboru; a zřetelné vazby na městskou smlouvu.

Prevence kriminality tvoří nedílnou součást městské smlouvy a městská rada může vyžádat služby MOUS pro celý obvod. Hlavní činnost zahrnuje: průzkum kamerového systému mezi jednotlivými obvody a vytvoření etického výboru; realizaci koordinační dohody mezi státní a obecní policií; zřízení a provozování celodenní telefonické služby; stanovení místní strategie v oblasti bezpečnosti silničního provozu; organizace semináře pro starosty na téma „role obce ve strategii bezpečnosti a prevence kriminality“; a realizaci projektu týkajícího se zadržených mladistvých. Tato nová služba, která je k dispozici 24 starostům CUA, může působit v obvodech 24 hodin denně, sedm dní v týdnu, a to za účelem zajištění dostupnosti společných obecních zdrojů spolu se zdroji policie a justičního systému. Tímto způsobem pracují jednotlivé instituce v přímém spojení se svými partnery, při současném respektování svých cílů, a to na základě bezpečnostního plánu, schváleného jimi všemi. V roce 2003 činil celkový rozpočet na bezpečnostní a preventivní strategie městského společenství Arras 762 000 EUR. Z tohoto celku bylo 316 862 EUR z rozpočtu městského společenství.

Výsledky

Projekt vedl k vytvoření aktivní a fungující sítě subjektů spolupracujících proti kriminalitě, ke snížení kriminality v zónách státní i obecní policie, a ke spokojenosti partnerů a volených zástupců. V současnosti probíhá vyhodnocení projektu, které se bude opakovat každé tři roky.

Partneři

Volení zástupci, prefektura, státní a obecní policie, justice, Národní vzdělávací systém, generální konzul Pas-de-Calais, společnosti veřejné dopravy regionu Arras, advokátní komora v Arrasu, obchodní a průmyslová komora, bytový fond Pas-de-Calais, a místní sdružení.

FRANCIE Bordeaux (Gironde), místní poradní sbor pro otázky prevence kriminality a bezpečnosti a decentralizované místní poradní sbory

Kontext

Bordeaux je ve smyslu kriminality a nedostatku bezpečí poměrně klidným městem, přinejmenším ve srovnání s jinými znevýhodněnými městskými oblastmi. Nedostatek bezpečí je způsoben převážně drobnou každodenní kriminalitou, občas spojenou s výtržnostmi, ačkoliv někdy vyžadují závažnější incidenty razantní policejní zásah. V této souvislosti je za účelem lepšího skloubení prevence a bezpečnosti a reakce na místní podmínky třeba uznat specifické potřeby každé městské čtvrti v každé územní součásti městské smlouvy (*city contract*). V minulých třech letech došlo rovněž k zavedení místních poradních sborů pro otázky bezpečnosti a prevence, jimž předsedá starosta, a to zejména ve čtvrtích, na něž se vztahuje městská smlouva.

Cíle

- Zapojit místní činitele, kteří se neúčastní plenárních zasedání městského sboru pro prevenci kriminality.
- Vysvětlit občanům jasně opatření přijatá městem, státní policií a justičním systémem ve vztahu k problémům, které je denně sužují.
- Sdílet různé pohledy na pozorovaný či pociťovaný nedostatek bezpečí v městských čtvrtích.
- Dosáhnout konsensu ohledně problémů, kterými je třeba se zabývat, a ohledně nezbytných řešení.

Popis

V roce 2001 bylo zřízeno sedm místních poradních sborů pro otázky prevence kriminality a bezpečnosti (*Conseils locaux de prévention et de sécurité, CLPS*). Jejich cílem je přiblížit strategie a opatření v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality co nejvíce jednotlivým čtvrtím a jejich obyvatelům. CLPS byly reakcí na potřebu decentralizovat v některých čtvrtích plenární zasedání městského poradního sboru pro prevenci kriminality, a to ve vztahu k závažnosti bezpečnostních problémů.

Zaměření místních poradních sborů pro otázky bezpečnosti a prevence kriminality (*Conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance, CLSPD*) se postupem času vyvíjelo v závislosti na skutečné podobě a závažnosti problémů spojených s nedostatkem bezpečí v uvedených čtvrtích. Taková flexibilita umožňuje CLPS scházet se podle potřeby k řešení konkrétních problémů dané čtvrti. Spojují hlavní zainteresované instituce, jakož i zástupce občanů a společensko-výchovné pracovníky z dané čtvrti.

Stručné zhodnocení pocitu nedostatku bezpečí se provádí v rámci průzkumu mezi občany (30 – 50 respondentů v závislosti na konkrétní čtvrti). Hodnocení provádí dva členové městského týmu pro bezpečnost a prevenci, který obvykle předchází schůzi CLPS, konané dvakrát ročně.

Občané pozitivně přijímají skutečnost, že jsou jim veřejné orgány k dispozici a věnují čas vyslechnutí názorů na otázky každodenní bezpečnosti.

Každých šest měsíců předkládají prefektura a policie zprávu o zjištěné situaci v dané čtvrti a o opatřeních přijatých v tomto období. Každý z přítomných pak může vyjádřit svůj názor na vývoj situace ve čtvrti a na opatření, která jsou pokládána za nezbytná pro zlepšení situace a pocitu bezpečí ve čtvrti. Pečlivá analýza aktuální situace každé čtvrti a jejích specifických problémů umožňuje cílený přístup a operativně přizpůsobovanou reakci. Tato fáze rovněž nabízí příležitost pro výměnu informací o skutečné podobě a závažnosti problémů v oblasti bezpečnosti a vhodnosti zamýšlených opatření mezi komunálními a institucionálními činiteli.

Výsledky

Městské místní poradní sbory pro otázky bezpečnosti a prevence pomáhají přizpůsobovat opatření specifickým okolnostem každé oblasti, přispívají k uklidnění občanů a pomáhají je vzdělávat v oblasti preventivních a bezpečnostních opatření. Tato práce komunálního charakteru rovněž přináší užitečný příspěvek pro místní bezpečnostní audit, který předchází realizaci opatření navržených ve smlouvě města Bordeaux o bezpečnosti a prevenci na místní úrovni.

Partneři

Městská smlouva, prefektura, město Bordeaux, státní zástupce, delegovaný bezpečnostní prefekt, oblastní rada pro veřejnou bezpečnost, akademická inspekce, ředitelé vzdělávacích institucí, preventivní kluby, Centrum pro místní společenskou činnost, místní činitelé, sdružení obchodníků, nájemníků a sociálních pracovníků.

JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA **Program rozvoje prevence kriminality** **(Crime Prevention Development Programme),** **komunální strategie snižování kriminality**

Kontext

Policejní sbor Jihoafrické republiky (*South African Police Services, SAPS*) vytvořil Program rozvoje prevence kriminality v reakci na výzvu prezidenta republiky k integrovanému postupu při řešení kriminality, násilí a chudoby v Jihoafrické republice z roku 1999. Tato národní iniciativa přinesla místní samosprávě a SAPS, společně s dalšími místními institucemi, průlomovou příležitost společně vytvářet a realizovat Integrovanou strategii komunální prevence kriminality (*Integrated Community Based Crime Prevention Strategy*).

To je umožněno podporou multioborových opatření a sladění činnosti jednotlivých institucí při řešení hlavních příčin kriminality a násilí.

Uvedený přístup je založen na myšlence, že si občané musejí osvojit poznání své vlastní situace, ztotožnit se s aktivitami zaměřenými na snižování a prevenci kriminality a účastnit se jich.

Cíle

- Podporovat, urychlovat a usnadňovat rozvoj a realizaci integrovaných komunálních strategií prevence kriminality na místní úrovni.
- Mobilizovat činnost a povzbuzovat zapojení v oblasti opatření na prevenci kriminality na místní úrovni.

Popis

Různé trestné činy mají různé příčiny a při boji s kriminalitou na místní úrovni je třeba hledat řešení lokální, zohledňující místní podmínky. Komunální strategie prevence kriminality by měla zahrnovat opatření vůči problémům spojeným s kriminalitou, mezi něž patří aktivity, které snižují, odrazují či předcházejí páchaní určité trestné činnosti změnou prostředí, v němž k ní dochází, změnou podmínek, jež jsou patrně její příčinou, a vytvořením silného odstrašujícího prostředí v podobě účinného systému trestní justice.

Program rozvoje prevence kriminality nabízí obcím, policii a ostatním orgánům prosazování práva, podnikatelům, nevládním organizacím, občanským organizacím a dalším činitelům, strategickou a technickou pomoc v oblasti rozvoje a realizace integrované strategie. Tento postup uznává původní schopnost veřejnosti účastnit se rozvoje opatření na snižování a prevenci kriminality. Samospráva je často v nejlepší pozici pro řízení celého procesu. Program může být veden rovněž formou jmenování externího experta, který pomáhá usnadnit průběh intervenčního stadia. Takový postup by zahrnoval následující prvky:

- uznání obecních struktur za účelem zajištění toho, že program bude komplexní, participativní a transparentní;
- provedení komplexního auditu komunální bezpečnosti analyzujícího místní charakteristiky, jako jsou socioekonomické podmínky, strukturu, trendy a hlavní problémy kriminality, problémy s kriminalitou týkající se environmentálního plánování a rozvržení, opatření v oblasti sociálního a ekonomického rozvoje, stávající iniciativy v oblasti prevence kriminality a policejní činnosti (institucionální kapacita atd.);
- vytvoření komunální strategie prevence kriminality založené na komunálním bezpečnostním auditu;
- vytvoření styčných bodů s místními institucemi za účelem ovlivnění příslušných činností v dané oblasti;
- umožnění počátečních investic do podpůrných projektů;
- stanovení hlavní oblasti intervence a priority při řešení základních příčin kriminality;
- určení vhodných komunálních činitelů pro realizaci místních kriminálně preventivních opatření podle priorit stanovených ve strategii; budování kapacity komunálních činitelů a jejich podpora při realizaci opatření;
- sledování a hodnocení realizace všech aspektů strategie;
- a budování kapacity místních struktur, poskytovatelů služeb a SAPS pro pokračování v realizaci Programu rozvoje prevence kriminality.

Technickou pomoc a podporu poskytuje Odbor prevence kriminality: sociální prevence kriminality SAPS (*Division Crime Prevention: Social Crime Prevention of SAPS*). Strategie však může být úspěšná pouze tehdy, existuje-li odhodlání a vstupní investice ze strany místních institucí jako je samospráva a veřejnosti obecně.